

Beleidscontext

Armoede is een complex, multidimensionaal probleem dat verder reikt dan gebrek aan minimale bestaansmiddelen om te overleven en omvat ook het ontbreken van maatschappelijke, sociale en culturele participatie en mogelijkheden tot politieke betrokkenheid en sociale mobiliteit. (Raad van de Europese Unie, 2007). Omdat vrouwen een lager inkomen hebben dan mannen, is het armoederisico van vrouwen groter.

De Europa 2020-strategie

- Streeft naar slimme, duurzame en inclusieve groei in de EU door het scheppen van banen en het verminderen van armoede.
- Stelt als kerndoel vóór 2020 minstens twintig miljoen mensen uit de armoede en het sociale isolement te halen.

Het Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting

Dit is een van de zeven kerninitiatieven van de Europa 2020-strategie en een van de belangrijkste instrumenten om de sociale integratie van vrouwen te beschermen en te bevorderen. Het past gendermainstreaming toe op zijn belangrijkste initiatieven, zoals bevordering van economische zelfstandigheid voor iedereen, het stimuleren van gelijke rechten op zorgverlof en het monitoren van doorvoering van de bestaande richtlijnen voor zorgverlof.

Het Europees pact voor gendergelijkheid (2011-2020)

- Bevestigt opnieuw het engagement van de Raad om de EU-ambities inzake gendergelijkheid te verwezenlijken, meer specifiek op drie genderrelevante gebieden, namelijk werkgelegenheid, onderwijs en bevordering van sociale inclusie, in het bijzonder door het terugdringen van de armoede.

De strategische doelstellingen van het actieprogramma van Peking en de EU-indicatoren

- A1.** Macro-economische beleidsmaatregelen en ontwikkelingsstrategieën, gericht op de behoeften en inspanningen van vrouwen die in armoede leven, toetsen, aannemen en doorvoeren.
- A2.** Wetten en de bestuurlijke praktijk herzien om te waarborgen dat vrouwen gelijke rechten en toegang tot economische hulpbronnen krijgen.
- A3.** Vrouwen toegang verlenen tot spaar- en kredietfaciliteiten en -instellingen.
- A4.** Op gender gebaseerde methodologieën ontwikkelen en onderzoek verrichten om de feminisering van de armoede aan te pakken.

In 2007 bereikte de Raad overeenstemming over drie EU-brede indicatoren, met inbegrip van twee subindicatoren, om de vorderingen te meten die in de EU worden gemaakt met de uitvoering van de doelstellingen van het actieprogramma van Peking. Deze indicatoren kijken naar het armoederisicopercentage per leeftijdscategorie, sekse en type huishouden, met inbegrip van alleenstaande ouders met afhankelijke kinderen, en naar de percentages niet werkzame beroepsbevolking naar leeftijd en sekse.

De door het Europees Instituut voor gendergelijkheid (EIGE) ontwikkelde databank „Vrouwen en mannen in de EU — feiten en cijfers” bevat de recentste gegevens en informatie en is beschikbaar op: <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

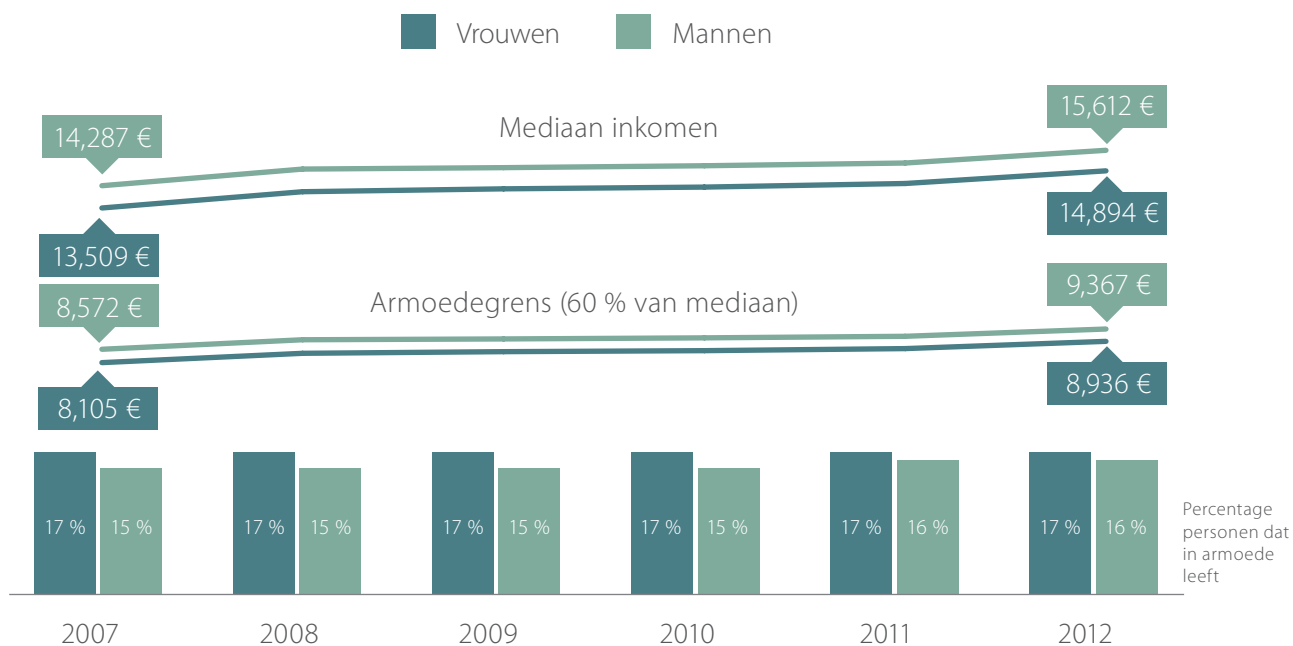
Bevindingen van EU-brede gegevens

Armoederisicopercentage toegenomen

In 2012 liep 17 % van de bevolking in de EU het risico in armoede te vervallen, met een iets hoger risico voor vrouwen dan voor mannen. Dit wordt ten dele verklaard door het feit dat vrouwen in heel Europa lagere lonen en slechtere arbeidsvoorwaarden hebben dan mannen.

PERCENTAGE VROUWEN EN MANNEN DAT IN ARMOEDE LEEFDE IN DE EU, 2007-2012

Bron: Eurostat, EU-SILC

Ze werken ook vaker in deeltijd, hebben vaker een tijdelijk contract of hebben geen baan vanwege zorgtaken.

Naast een lichte stijging van het armoederisico voor zowel vrouwen als mannen (met 0,2 procentpunt) sinds 2007, is de genderkloof afgenomen met iets meer dan 1 % in 2012. De gemiddelde stijging in de EU is matig, maar er is een aanzienlijke stijging van het armoederisico in twee derde van de lidstaten, met name in de lidstaten die het hardst door de crisis zijn getroffen.

Het armoederisico is een relatieve maatstaf ten opzichte van de mediane inkomens. Hierdoor wordt het armoedeniveau mogelijk onderschat in lidstaten waar een inkomensdaling heeft plaatsgevonden.

Leeftijd is een belangrijke factor voor het armoederisico

Jongeren tussen 16 en 24 jaar lopen het grootste risico op armoede (24 % in 2012 in de EU) en dit percentage is sinds 2007 in de meeste lidstaten gestegen. Jonge vrouwen in deze leeftijdsgroep lopen een groter risico op armoede (genderkloof 1,6 procentpunten in 2012), wat een iets grotere kloof is dan die voor de bevolking als geheel.

Het armoederisico van vrouwen tussen 25 en 49 jaar — de belangrijkste jaren waarin kinderen worden grootgebracht — overstijgt dat van mannen in 19 EU-lidstaten, terwijl de verschillen tussen vrouwen en mannen in de EU als geheel betrekkelijk klein zijn.

De groeiende genderkloof op het punt van het armoederisico hangt samen met leeftijd. Oudere vrouwen (boven de 65) lopen een veel groter risico op armoede dan oudere mannen (16 % vergeleken met 12 % in

2012). In meer dan de helft van de 28 lidstaten (17) is de pensioenkloof tussen vrouwen en mannen groter dan 30 % (39 % in de EU). Deze grote genderkloof kan worden toegeschreven aan het gecombineerde effect van de lagere inkomens van vrouwen gedurende hun hele loopbaan, hun geringere pensioenopbouw in verband met de loonkloof, het grotere percentage vrouwen dat in deeltijd werkt, en onderbroken pensioenopbouw vanwege zwangerschap of zorgtaken.

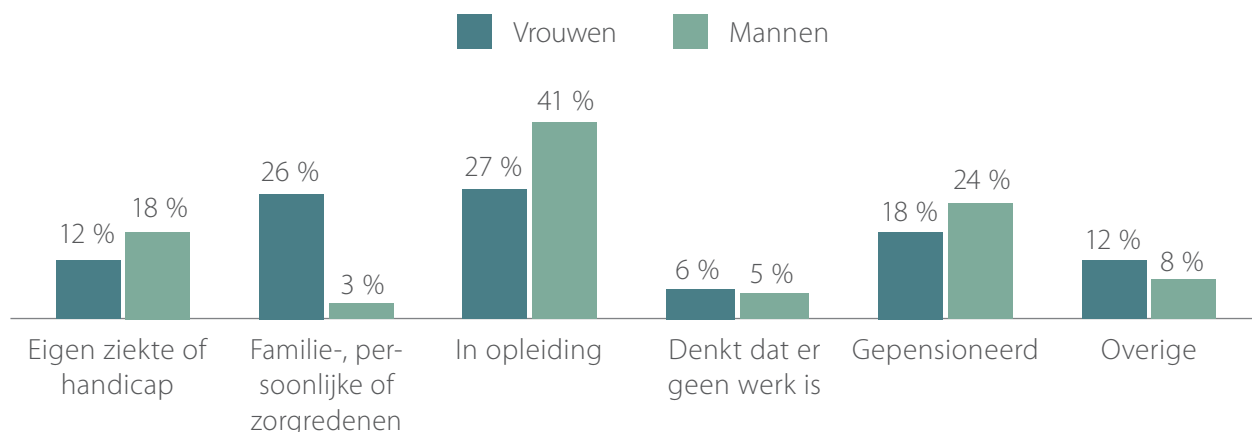
Hoger armoederisico voor alleenstaanden, in het bijzonder alleenstaande ouders

In 2012 liep in de EU 25 % van de alleenstaanden risico om in armoede te vervallen, waarbij alleenstaande vrouwen een iets hoger armoederisico hadden dan mannen (26 % tegenover 25 %). Het verschil in armoederisico tussen vrouwen en mannen is sinds 2007 kleiner geworden, grotendeels door een verslechtering van de situatie van alleenstaande mannen (van 22 % in 2007 naar 25 % in 2012), vooral in tien lidstaten.

Het armoederisico treedt op zodra er afhankelijke kinderen in het huishouden zijn, en neemt toe bij meer afhankelijke kinderen. In 2012 bereikte het armoederisico onder alleenstaande ouders, veelal vrouwen, het niveau van 34 %, waarmee alleenstaande ouders een hoger armoederisico hadden dan alleenstaanden zonder afhankelijke kinderen. Veel alleenstaande ouders moeten opvoeding en kinderopvang combineren met werk, wat kan leiden tot onzekerder, laagbetaald werk met minder sociale zekerheid. Het lagere inkomen van vrouwen, blijkend uit de loonkloof tussen mannen en vrouwen, betekent dat alleenstaande moeders/verzorgers een groter armoederisico hebben.

BELANGRIJKSTE REDEN VOOR VROUWEN EN MANNEN VAN 15-64 JAAR OM GEEN WERK TE ZOEKEN IN DE EU, 2012

Bron: Eurostat, EU-LFS

Sommige groepen vrouwen in de EU lopen een extra groot armoederisico, zoals alleenstaande moeders, vrouwen die tot een etnische minderheid behoren, migrantenvrouwen, jongere en oudere vrouwen. Voor deze groepen moeten speciale armoedebestrijdingsmaatregelen worden getroffen.

Geringere economische activiteit van vrouwen is een belangrijke factor voor het armoederisico

In de lidstaten is de arbeidsparticipatie van vrouwen relatief lager dan die van mannen. Sinds 2007 is het aantal „economisch inactieve” vrouwen en mannen in de leeftijd van 15 tot 64 jaar in de lidstaten proportioneel afgenomen. Deze afname was groter voor vrouwen,

waardoor het verschil in percentage van mannen en vrouwen die „economisch inactief” zijn op EU-niveau voor die periode kleiner werd. Het aantal vrouwen zonder betaald werk was in 2012 desondanks nog aanzienlijk groter dan dat voor mannen, en vrouwen liepen een minstens zes keer zo groot risico om vanwege zorg- of andere familietaken geen betaald werk te hebben.

Werk is cruciaal voor de economische zelfstandigheid van vrouwen en mannen. Werkloosheid en onderbroken arbeidspatronen vergroten voor vrouwen het armoederisico. Vrouwen zijn vaker economisch afhankelijk en hun loopbaanpatronen kunnen leiden tot een lager inkomen en minder sociale zekerheid later in het leven.

Bevindingen van het onderzoek van EIGE naar goede praktijken:

Plattelandsvrouw: werkgelegenheid en nieuwe technologieën — Spanje

Bij het project „Plattelandsvrouw: werkgelegenheid en nieuwe technologieën” waren acht lokale actiegroepen betrokken in vijf Spaanse regio's: Andalusië, Asturië, Castilië-La Mancha, Castilië en León, en Madrid. Het bevorderde initiatieven van vrouwen gericht op ondernemerschap en de sociale economie (coöperaties en werknemersverenigingen en partnerschappen) met behulp van ICT. De deelnemers waren plattelandsvrouwen tussen 20 en 60 jaar. Het project schonk speciale aandacht aan jonge vrouwen die informele activiteiten ontplooiden. De belangrijkste resultaten van het project zijn dat er circa 1 000 vrouwen zijn ondersteund, van wie er 833 hebben deelgenomen aan 11 opleidingscursussen en 43 nieuwe bedrijven zijn opgezet.

Goldrausch — Duitsland

Goldrausch Vrouwennetwerk is een kleine niet-gouvernementele vereniging die sinds 1982 actief is in de regio Berlijn. Haar doel is renteloze microleningen te verstrekken om ondernemers in Berlijn te helpen hun eigen bedrijf op te zetten en erin te investeren. In de afgelopen jaren kregen vrouwen boven de 45 jaar met een migrantenachtergrond voorrang. Alle begunstigen voeren een eenpersoonsbedrijf, de meeste daarvan in de dienstensector, zoals cosmetische producten, restaurants, biologen, detailhandel, bakkerijen en kinderopvang. Tussen 1982 en 2007 heeft Goldrausch voor circa 850 000 EUR aan leningen verstrekt aan meer dan 450 ondernemers en projecten in Berlijn. Tussen september 2010 en 2013 kende Goldrausch 70 leningen toe van in totaal 240 000 EUR. De wanbetalingsgraad is met 1,3 % opmerkelijk laag.

VORDERINGEN EN KNELPUNTEN IN AANDACHTSGEBIED A: VROUWEN EN ARMOEDE

VORDERINGEN

- Steeds meer vrouwen zijn economisch actief.
- Een algemene verkleining van de genderkloof ten aanzien van het percentage economisch inactieven.
- Alleenstaande moeders en gemarginaliseerde groepen vrouwen ontvangen extra ondersteuning en middelen.
- Hervormingen in pensioenregelingen om rekening te houden met verschillende loopbaanpatronen van vrouwen en mannen.

KNELPUNTEN

- Vrouwen blijven consistent een hoger armoederisico lopen dan mannen.
- Het armoederisico voor eenoudergezinnen in de EU is gestegen, en vrouwen zijn nog steeds oververtegenwoordigd onder de eenoudergezinnen.
- Vanwege zorgtaken participeren vrouwen nog steeds veel minder op de arbeidsmarkt dan mannen.
- Werkloosheid en onderbroken arbeidspatronen verhogen het armoederisico van vrouwen.

De koers voor de EU

- Versterken van maatregelen die gendergelijkheid in economische activiteiten ondersteunen.
- Verankering van gender in beleidsinitiatieven voor economische ontwikkeling.
- Bevorderen van gelijke toegang tot werkgelegenheid om te komen tot gelijke economische zelfstandigheid en financiële zekerheid.
- Ondersteunen van initiatieven ter vergroting van het inzicht dat economische zelfstandigheid van vrouwen van belang is voor armoedebestrijding.
- Aanpakken van de effecten van onderbroken loopbanen en verschillende arbeidspatronen, zoals deeltijdwerk, op het armoederisico tijdens de levensloop van vrouwen.
- Opzetten van gerichte beleidsmaatregelen voor specifieke doelgroepen die het grootste armoederisico lopen, zoals jongere/oudere vrouwen of alleenstaande ouders.
- Verdere hervorming van nationale pensioenregelingen door rekening te houden met de genderdimensie in pensioenaanspraken.
- Aanpakken van armoede onder kinderen door te werken vanuit een meeromvattende benadering met een genderperspectief door sociale inclusie te verbinden aan andere beleidsterreinen (zoals onderwijs, werkgelegenheid en gendergelijkheid, gezondheid, huisvesting en leefomgeving) en met andere instrumenten (zoals EU-financieringsprogramma's).

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-646-3

doi:10.2839/995776

MH-04-15-022-NL-N